

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr., $\frac{1}{2}$ an 7 fl.
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

 $\frac{1}{4}$ an 10 franci, $\frac{1}{2}$ an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamentele se fac numai plătinându-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.,
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția: Str. Iernii 11. — Administrația: Str. Cîșădiei 3.

Se prenumără și la poste și la librării.

În Bucuresci

primesce abonamente D. C. Pascu, Str. Lipsani 35.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază.

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

La
Abonament lunar

pentru Februarie st. v.

— cu prețurile din capul foi —
invită

Administrațiunea diarului „TRIBUNA“.

* Archiducele Rudolf.

Lumea încă nu se poate reculege de sub impresiunea de jale a tragicei catastrofe întemplate în Casa imperială.

Silită ar fi dinastia și silită popoarele credincioase ale monarhiei a se supune hotărârii nestrămutate a sorții și a se împăca cu gândul, că nu mai este acela, care din leagăn cu multă stăruință a fost pregătit să iee cândva pe umerii Sei sarcina oneroasă de a conduce naia monarhiei spre fericirea popoarelor ei.

Timpurile în care trăim sînt grele. Vieța modernă în stat și în societate este atât de subtilizată, atât de bogată în fase și detalieri și atât de rapidă în cursul ei, încât se recer calități deosebite, cunoscințe profunde, pregătire minuțioasă și caracter de fer dela acela, care este chemat a se pune în fruntea ei.

Și special în monarhia noastră, unde sînt atâtea popoare cu individualități și aspirațiuni deosebite, unde mai sînt încă atâtea raporturi nestabilizate și atâtea conflicte și divergențe neaplate, este misiunea suveranului cu mult mai grea decît în alte state.

Ear' situația politică externă, după-cum s'a croit în timpul din urmă — poate pentru timpuri foarte îndelungate — este de natură de a potența mărimea așteptărilor, pe care popoarele monarhiei trebuiau să le pună în acela, care avea să urmeze pe Tron după bunul și înțeleptul nostru Monarch.

Archiducele Rudolf părea că este trimis de soarte pentru a corăspunde tuturor așteptărilor.

Calitățile Lui strălucite, interesul Seu pentru științe și progres, pregătirea Sa serioasă ca soldat și om de stat și mai presus de toată împregiurarea, că a fost unicul fiu al Augustului Seu părinte și de mic copil crescut în vederea grelei misiuni ce-l aștepta; toate aceste promiteau monarhiei, că într'însul creșce și se desvolaltă Monarchul providențial.

Dar' ne-a fost răpit de soarte în floarea vieții Sale, precând puterile și

calitățile spiritului Seu au ajuns la cea mai frumoasă dezvoltare.

Simțim pe deplin mărimea acestei pierderi! Dar' lucrurile ireparabile nu se mai pot schimba și voinței nestrămutate a celui de sus trebuie să ne supunem fără șovăire.

Și apoi Casa de Austria numără multe odrasle sirălucite, care — nu ne îndoin — ar pute să umple golul lăsat de mult deplănsul defunct.

Cu toate aceste opinia publică, nu numai a monarhiei, ci a lumii întregi, nu se poate reculege de sub impresia sguduitoare a morții sale.

Căci prelîngă faptul grozav al morții mai vin și împregiurările tragice și neobișnuite, sub care s'a întemplat.

În sfîrșit și cu gândul acesta ar trebui să ne împăcăm, dacă nu ne-ar ține în continuă iritațiune noianul de faime, care circula în presă și în public despre cauzele catastrofei și despre detaliurile legate de dînsa.

Credem și nu ne îndoin în constatările oficiale despre moartea Principelui de Coroană. Ca publiciști conșciențioși nu putem însă a nu constata, că foarte multe sciri s'au răspândit, care nu numai că nu consună, ci sînt chiar în opoziție cu acele constatări.

Dicem de astă-dată numai atâtea. Pietatea față cu răposatul și reverența față cu Înalta Lui poziție și cu durerea nesfîrșită a mult cercatului nostru Monarch ne impune cuvenita rezervă, încât nu vom intra în specificarea sau aprețirea acelor sciri.

Ca și în trecut, vom relata numai aceea ce ne sosese sub garanța oficialității. În acest mod credem că servim mai bine cetitorilor nostri și cerșpundem mai mult sentimentelor lor, decît imitând pe colegii nostri maghiari, care se întrec deoparte în a înregistra toate faimele ori-cât de aventuroase și de alta în a da asigurări bombastice, că nu sînt de creșut lucruri, care și așa nu le crede nici un om serios.

Și în urmă ne exprimăm dorința, ca organele oficiale să nu întărdie a face tot ce se poate pentru a dumeri opinia publică a monarhiei. Datorința lor, așa credem, este să se opună cu toată hotărîrea faimelor neadeverate și să dea toate detaliurile posibile despre adevărata stare a lucrurilor.

*

Despre actul înmormentării biroul telegrafic de corespondențe, nu scim din ce cauze, nu ne-a trimis așeară scirile pe care le așteptam.

Astfel în lipsa informațiunilor directe, reproducem prelîngă scirile noastre din nu-

mărul trecut după „Neue Freie Presse“ următoarele:

Prin participarea numeroasă a dignitarilor de Curte și de stat, a generalilor și cavalerilor din diferitele ordini, a reprezentanților curților și a matelor străine, actul a devenit tot atât de solemn ca și înmormentarea împăratului Ferdinand la 1878, dar' tabloul a fost de astă-dată mai posomorât și ori-ce pompă se părea surghinută, fiindcă pentru timpul de iarnă toți cei de față purtau mantale preste uniforme.

Convoiul funereal a ajuns în modul prescriș și descris în Nrul nostru de ieri la biserica Capușinilor. Păreții bisericii și ai capelilor laterale erau înveliți în negru. Asemenea și altarele, amvonul și pupitrele de rugăciuni, ear' deasupra portalului atîrnau perdele mari negre. Padimentul bisericii întregi încă era acoperit cu postav negru.

Deasupra altarului principal se ridica pe un fond negru o cruce mare aurită, ear' în mijlocul năii sta catafalcul învelit în brocat de aur încungiurat de 10 candelabre de argint cu lumini mari de ceară. Pe crucea deasupra altarului și pe păreți erau paveze de doliu cu emblema archiducescă și cu inscripțiunea: „*Rudolfus, dux Austriae MDCCCLXXXIX*“. Deadreapta altarului erau foteuri și pupitre învelite în negru pentru membrii Casei imperiale și pentru principii străini, ear' de-a stînga pentru reprezentanții curților străine. Funcționarii și servitorii Curții erau toți îmbrăcați în negru. Numai magistrul suprem al ceremoniilor contele Hunyady purta atîta albă a generalilor de cavalerie, dar' cu vîlul de doliu pe braț și cu bastonul învelit în negru.

După oarele 4 sunetul lugubru al clopotelor anunță, că se apropie convoiul. Cardinalul Ganglbauer, însoțit de doi episcopi și o mulțime de preoți, ieși din sacristie și merse la portalul principal, pentru a aștepta convoiul. Cu el apărură și cardinalii, arhiepiscopii și episcopii aflători în Viena și se postară de ambele părți ale altarului. Toți aveau odăjdii de doliu de catifea neagră cu aur și argint și mitre din stofă de argint. Scurt după aceea se aușiră afară comande militare, sunet de tobă și zurlitul roatelor.

În momentul acela anunță contele Hunyady intrarea membrilor Casei imperiale și a principilor străini. Mai întîiu apărură împăratul, ducînd la braț pe regina Maria Enrieta. După aceea regele Belgiei în uniforma regimentului seu austriac, care era atît de sgduit, încât scoborînd treptele presbiteriului, trebuia să se țină de balustrade. Împăratul, regele și regina luară loc în foteurile cele dintîiu de lîngă catafalcul. După dîușii se aședă mai întîiu Archiducele Carol Ludovic, apoi ceilalți Archiduci și Archiducesele, care nu se cunoșeau de sub vîlurile lor dese, apoi ducii de Bavaria, ducele

Balduin de Flandra și ceilalți duci și principii străini.

Împăratul și-a conservat sub lovitura grea a sorții ținuta Sa neînfîntă. Dar' fața Sa palidă era plină de jale, durerea și supărarea ădilor din urmă se puteau ceti într'însa și privirea îi era nesimțitoare pentru lumea din afară. După-ce au luat loc Împăratul și principii, s'au deschis arile portalului și lacheii de Curte în livreuri negre au aședat cosciugul pe catafalcul, ear' de amîndouă părțile lui s'au postat oficeri din garda arcierilor și a magnatilor unguresci. Împăratul își îndrepta privirile nestrămutat asupra sieriului, care sta acum imediat înaintea Sa. Când cardinalul Ganglbauer cu vocea mișcată începuse să cînte *Miserere* și prin aceasta intrerupsese liniștea, o mișcare de înfiorare trecu prin întreaga adunare. Împăratul își plecă capul pe mâinile încheștate în mod convulsiv, regele Leopold era abătut de tot, ear' regina Maria Henrieta începuse să suspine în mod convulsiv, încât tot trupul îi tremura. Și ceilalți membri și rudenii ai Casei imperiale erau adînc mișcați. Cu deosebire Archiducele Ludovic Victor a trebuit să dea curs liber lacrimilor.

Sonurile cîntării *Libera* răsuna solemn în biserică. Cardinalul Ganglbauer recită cu vocea tremurătoare cuvintele: „*Requiem aeternam dona ei Domine*, ear' corul răspunse: *Et lux perpetua luceat ei!* Cu un „*Requiescat in pace, Amen!*“ se sfîrși ceremonialul. Cosciugul fu ridicat ear' decăță lacheii de Curte și dus la scara criptei de sub corul organelor. Capușinii cu torțe aprinse merșeră înaintea sieriului, ear' mareșalul suprem prințul Hohenlohe se duse după sieriul pentru a-l preda Guardianului. Atunci se ridică Împăratul și voi să urmeze sieriului în criptă. Ginerile Seu prințul Leopold de Bavaria, frații lui Carol Ludovic și Ludovic Victor și nepoții Sei îl însoțiră în această cale grea.

Asupra tuturor celor de față a făcut acest lucru neobișnuit și neprevăzut în ceremonial o impresiune adîncă. Nu este us ca membrii Casei imperiale să însoțească sieriilor morților Sei până în criptă. Se vede că Împăratul nici nu și-a exprimat de mai înainte această hotărîre a Sa, căci magistrul ceremoniilor și primul mareșal de Curte au fost foarte surprinși de acest pas. După-ce urmasse Împăratul sieriului în criptă, se duseră părechia regală belgiană și ceilalți Archiduci și principii într'un coridor al mănăstirii, de unde se poate vedea în criptă. Aici avă loc, după-ce cardinalul Ganglbauer sfîrși a doua-oară ceremonia religioasă și precând prințul Hohenlohe preda sieriul Guardianului, o scenă pătrunzătoare. Maiestatea Sa îngenunchiă și depuse o sărutare pe coperișul sieriului, care ascunde trupul fiului Seu și cu dînsul cele mai scumpe dorințe și speranțe ale Sale. Într'aceea adunarea funerară aștepta în liniște sîrbătorească reîntoarcerea Împăratului.

Circa după 10 minute apărură Maiestatea Sa, și după-ce îngenunchiă înaintea altarului principal, își îndreptă pașii spre ieșire. Toți Archiducii și Archiducesele îi urmau. Toată adunarea plecă, dar' biserica se goli numai încet și se părea că episodul din criptă, care iute îl aflară toți, este viu discutat.

REVISTĂ POLITICĂ.

Sibiuu, 26 Ianuarie st. v.

Presa rusească despre moartea moștenitorului de Tron Rudolf.

„Pester Lloyd“ primesce dela corespondentul seu din Viena o scrisoare, în care se spune, că preste tot presa rusească se exprimă într'un ton cinstit și simpatie despre ireparabila pierdere, pe care a suferit-o Casa domnitoare și monarhia austro-ungară prin moartea neuitatului Principe de Coroană Rudolf. Corespondentul nu poate însă să nu arete asupra împregiurării, că manifestatiunile aceste sînt împreunate cu tot felul de alușuni și presupuneri despre pretinsa antipatie a decedatului Principe de Coroană în contra Germaniei, în contra alianței austro-ungaro-germane, precum și despre simpatiile lui cu radicalii din Francia, cu Slovenii din Austria etc. „Cu acest privilegiu“, sfîrșește corespondentul, „trebuie să amintesc încă un articol, pe care îl publică oficiosul „Varsavski Dnevnik“ din incidentul evenimentului dureros. Vorbind de succesiunea în Casa noastră domnitoare, numita foaie nu s'a sfîșit a pune întrebarea, că în cazul dacă succesiunea va trece la linia Archiducelui Carol Ludovic, ce atitudine valua Ungaria față cu aceasta. Pusă din partea unui simplu organ panslavist, această întrebare nu ne-ar veni curioasă, dar' din partea unui organ oficial o asemenea suspectare nu e numai nepermisă, dar' chiar revoltătoare. Organul oficial al generalului Gurko se o scie, dacă până acum nu a știut-o, că ordinea succesiunii în Casa noastră domnitoare este regulată în mod obligator prin sancțiunea pragmatică pentru amîndouă părțile monarhiei, și toate insinuațiunile, căte în această direcțiune se îndreaptă în contra națiunii unguresci și preste tot în contra popoarelor din țările de sub coroana Sfîntului Stefan, sînt egale cu o vătămă intenționată, care nu merită decît cel mai adînc despreț.“

Afacerea Geffken în dieta imperială germană.

Desbaterea de alaltăieri din dieta imperială germană a devenit foarte in-

FOIȚA „TRIBUNEI“.

Laocoon.

De Gotthold Ephraim Lessing.

Traducere de
Lucreția Suciu.

III.

(Urmare.)

Dacă arta s'ar nîsi numai după adevărul expresiei, ea tot trebuie să se modereze, deoarece ea ne prezintă numai un moment, cel mai fructifer pentru fantasia noastră.

Dar' precum am mai amintit, arta în vremile mai nouă a primit nîse hotare neasemenat mai largi. Imitația ei, așa se ăice, se extinde preste toată natura viăibilă, din care frumșea este numai o parte mică. Adevăr și expresie este întîia ei lege; și precum însăși natura jertfiesce totdeauna frumosul tendențelor mai superioare, tot astfel trebuie și artistul să o supună scopului seu general și să nu o urmărească mai departe decît îi permite adevărul și expresia. Destul că prin adevăr și expresie și ce-i mai urit în natură se schimbă într'o frumșea a artei.

Admițînd că le-am lăsa deocamdată acestor noțiuni fără nici o discuție valoarea sau nevaloarea lor: nu ar fi alte vederi independente de ele, pentru care cu toate aceste artistul ar trebui să fie moderat în expresie și să nu o iee nici-odată din cel mai extrem punct al acțiunii?

Eu cred că unicul moment, de care barierele materiale ale artei își leagă toate imitațiile, ne va conduce tot la altfel de vederi.

Dacă artistul nu poate folosi din natura vecinic schimbăcioasă nici-odată mai multe de un moment și pictorul în special nici acest moment, decât numai dintr'un singur punct de vedere; dacă însă operele lor nu sînt făcute să le zăresci numai, ci să le privești lung și de repeți-te-ori, atunci e sigur, că acel unic moment și unic punct de vedere al acestui unic moment, trebuie să fie ales cît se poate mai fructifer. Dar', fructifer este, numai ce-i lasă sbor liber închipuirii. Din ce vedem mai mult, tot mai mult trebuie să ne putem cugeta, drept adaus. De ce cugetăm mai mult, tot mai mult trebuie să credem că vedem. În tot cursul unui afeet însă nu este nici un moment ce ar fi mai lipsit de acest avantaj, decât gradul lui cel mai înalt. Preste el nu mai este nimic a se arăta ochilor extremul, înseamnă a lega fantasiei aripile, și deoarece ce ea nu poate trece preste impresii sensuale, o a sili să rămână îndrăgălat, — să se ocupe cu tablouri mai slabe, după care ea se sfîșe de deplinătatea expresiei, de marginile ei. Așadar', dacă Laocoon suspină, închipuirea îl poate aușli strigînd; dacă strigă însă, atunci ea nu poate să se coboare cu nici o treaptă mai jos, nici să se înalțe dela această reprezentare, fără să-l vadă într'o stare mai neinteresantă. Ori îl a ude gemînd ori îl vede deja mort.

Mai departe. Dacă acest unic moment primesce prin artă o durată neschimbăcioasă, el nu poate exprima nimic ce nu se poate cugeta, decât transitoric (prea repede trecător). Toate aparițiile, a căror fire după noțiunile noastre este aceasta: că erump momentan și dispar momentan, ca ce sînt ele, nu mai într'o clipită pot fi; toate aparițiile aceste, fie ele frumoase ori grozave, primesc prin fixarea lor în artă un aspect atât de nenatural, încât de ce le vedem mai des, impresia va fi tot mai slabă, și în sfîrșit ne îngrețșem sau înfiorăm de obiectul întreg. La Mettrie¹⁾, care a pus să-l zugrăvească și graveze ca pe un alt Democrit, când îl vedem, rîde numai întîia-oară. Privește-l mai des, și filosoful se va prefăce în nătărău, risul seu în rînjit. Tot așa și cu strigătul. Durerea violentă ce-ți stoarce strigătul, se mulcomese curînd ori distruge subiectul ce suferă. Deci, dacă și bărbatul cel mai răbdător și constant strigă, tot nu strigă necontentit, și numai acest aparent „necontentit“ este în imitația materială a artei, ce ar prefăce strigătul seu în neputință femeiescă ori o netoleranță copilărească. Artistul lui Laocoon trebuia să se fearească cel puțin de aceasta, chiar dacă strigătul nu i-ar fi stricat frumșei și dacă i-ar fi fost permis artei sale să exprime suferința fără frumșea.

Dintre pictorii vechi, Timomachus se pare că a ales mai bucuos subiecte de extrem afect.

¹⁾ La Mettrie, un leicist francez.

Ajax al lui, furiosul, pruncuigașa Medea, erau icoane renumite. Dar' din descrierile ce le avem despre ele se vede, că el a înțeles excelent acel punct, în care privitorul nu zăresce atîta extremul, ci și-l cugetă; și acele apariții, în care noi nu legăm atît de necesar noțiunea transitoricului, încât fixarea lor în artă să ne displacă, și a știut să le împreune de minune. Pe Medea nu a fixat-o în momentul când ea într'adevăr își omoară pruncii; ci câteva clipite mai nainte, când iubirea de mamă se luptă cu gelosia. Noi presimțim sfîrșitul acestei lupte. Noi tremurăm, că acum vom zări pe cruda Medea, și închipuirea noastră trece departe preste tot ce ne-ar pute arăta artistul în acest moment grozav. Dar' chiar pentru aceea nehotărîrea continuă a Medei nu ne ofensează în artă, mai ales că noi am dori, ca și în realitate să fi rămas nehotărîtă, să nu se fi decis nici-odată lupta patimilor sau să fi durat cel puțin până-ce vremea și judecata i-ar fi slăbit furia și ar fi asigurat învingerea sentimentelor de mamă. Această înțelepciune i-a și adus lui Timomachus multe și dese laude și i-l ridicat tare preste un alt pictor necunoscut, care a fost destul de nesocotit să prezente pe Medea în gradul suprem al turbării și astfel să-i dea acestei furii extreme și trecătoare o durată ce revoltă toată natura. Poetul ce-l învinuiesce pentru aceasta, grăsece prin urmare foarte înțelepțesce adresându-se la tablou: „Ești tu vecinic setoasă după sângele pruncilor tăi? Este vecinic un Iason ori o Creusa, să te amărăscă neconte-

nit? Și în icoană, la călău cu tine!“ — adaugă el plin de supărare.

După scirile lui Philostrat putem judeca despre Ajax cel mînos al lui Timomachus. Ajax n'a fost prezentat cum turbează între turme și prinde boi și berbeci și-i ucide ca pe nîse oameni. Ci măiestrul l'a prezentat seșînd obosit după faptele ilusorii eroice și se hotărîse să se sinucidă. Și acesta într'adevăr este Ajax furiosul, nu pentru-că el este furios chiar acum, ci pentru-că vedem că a fost așa, pentru-că mărimea furiei lui o poți găsi mai vioiu din rușinea plină de desperare ce o simte acum el însuși. În ruinele și cadavrele aruncate la țerm recunosci orcanul.

IV.

Poesia nu e supusă acestor restricții.

Îmi resomez motivele discutate, pentru-ce măiestrul lui Laocoon a trebuit să se modereze în expresiunea durerii trupesti, și află, că toate sînt luate din întocmirea artei și din hotarele și trebuințele acesteia. Deci cu greu s'ar pute aplica vre-una și în poesie.

Nu vreau să cercetez aici într-un-cât îi poate succede poetului zugrăvirea frumșei trupesti, dar' atîta este sigur, că stînd toată împărăția nemărginită a perfecției la dispoziția imitației lui, formele aceste vizibile, în care perfecția devine frumșea, nu pot fi decît unul dintre cele mai neînsemnate mijloace, prin care el ne scie interesa pentru persoanele sale. Adese-ori el neglige total acest mijloc, sigur fiind, că dacă eroul seu ne-a căștigat simpatia,

teresantă prin suscitarea afacerii Geffken. Deputatul Munckel a pus-o la ordinea zilei declarând, că publicarea actului de acuză ar fi un lucru ne mai pomenit. După nise atacuri vehemente în contra principelui de Bismarck a dis: „Aceasta are să fie o stare de drept?” Ministrul de justiție Schelling i-a răspuns, că Geffken a comis un abuz de încredere ne mai pomenit. Windhorst încă a declarat, că procedura lui Bismarck ar fi în contradicție cu ordinea de drept și publicarea scrisorilor dintre Geffken și Roggenbach ar fi un abuz de oficiu. Astăzi la toate s'ar pute omul aștepta. Richter a condamnat pe Bismarck că nu e de față și a dis, că Geffken a fost de o sută de ori mai discret ca Bismarck. Ședința s'a terminat cu o agitație mare.

Reconstruirea cabinetului în Franța.

După-cum se împărtășește din Paris, în cercurile politice de acolo se vorbește de o reconstruire parțială a cabinetului, în ciuda votului de încredere ce l-a primit cabinetul dela cameră, și e aproape lucru hotărât, că cel puțin portofoliul de justiție va trece în alte mâni. De altă parte însă s'ar pare, că nici dizolvarea camerei și nici revizuirea constituției nu ar sta la ordinea zilei. Dacă se va accepta legea ce a prezentat-o guvernul despre alegerile singuratic, mandatul actualei camere și altfel va avea să înceteze. Guvernul voese înainte de toate să i-se voteze bugetul pe anul 1890 decât actuala legislație. Din toate acestea se conchide cu siguranță, că noile alegeri generale vor avea loc pe la sfârșitul anului acestuia. O depeșă din Paris anunță, că Carnot a primit demisiunea ministrului de justiție și a numit în locul lui pe deputatul radical Guyot-Dessaigne.

Raporturile dintre Rusia și Germania.

„Journal de St. Petersburg” observă la declarațiunile diarului „Kölnische Zeitung” despre schimbarea ce s'a întâmplat în opinia publică a Rusiei în favorul Germaniei: „Declarațiunile acele arată prețul ce se pune în Germania pe opinia publică din Rusia, și pentru aceasta trebuie să ne felicităm”. Diarul rusesc nu voese să revină la anumite manifestațiuni ale opiniei publice din Germania, care ar fi putut produce alte asemenea manifestațiuni în Rusia, și constată, că actuala atitudine a presei germane se apropiează pe deplin și că ar fi bine dacă aceea, prin un limbaj moderat, ar ușura guvernului misiunea și ar contribui în felul acesta la menținerea relațiilor amicale.

Afacerea sinodului bulgar.

„Agence Havas” primesc din Sofia împărtășirea, că înainte de asta cu vreo câteva zile 50 Zankov-ști au adresat exarchului din Constantinopol o scrisoare, prin care l-au recercat a primi apărarea clerului ortodox, care, după părerea lor, a fost ofensat decât guvernul, care a trimis acasă pe deputații sinodului din Sofia. Scrisoarea a con-

ținut și expresiuni vătămătoare la adresa principelui. La 4 l. c. poliția a arestat circa 40 dintre cei-ce au fost subscris adresa din cestiune. Guvernul a dispus o anchetă în această afacere.

Armata română judecată de străini.

Societatea studenților români din Anvers a trimis „Democrației” o broșură publicată de curând în Bruxella, intitulată „La Nation Armée”, de dl Lorand, redactorul-șef al diarului „La Reforme”.

În această importantă lucrare, care susține sistemul milițiilor sau al armatei teritoriale, se vorbește cu multă căldură de armata României, care este citată ca cel mai bun exemplu al sistemului patronat de autor.

Iată în întregul ei partea care privește pe România:

„... Dar exemplul cel mai remarcabil și mai concludent ne este dat de România. Și acolo grosul forțelor militare e compus din miliții, și aceste miliții și-au făcut probele lor în mod glorios la Plevna, în cea mai sângeroasă și mai grea campanie din timpurile moderne. Sânt puține trupe în lume care să se poată lăuda cu asemenea state de serviciu.

„Poporațiunea României e ceva mai mică decât a Belgiei. Bugetul ei pentru război este de 30 milioane. Are o armată permanentă compusă din 1209 ofițeri, 80 funcționari și 18.000 oameni; contingentul e numai de 4000 oameni, care stau în casarmă până la 3 ani, după armă, ceilalți tineri intră în armata teritorială și devin dorobanți, și cei cu dare de mână (care pot avea un cal) călărași.

„Dorobanții și călărașii, care formează cu totul 126.000 oameni de trupă, nu sânt încasarmăți, dar sânt concentrați la început pe timp de 50 sau 60 de zile pentru a învăța meșteșugul de soldat. Apoi revin la reședința sub-prefecturii numai câte șase zile pe lună, după ordinea stabilită. Afară de aceasta ei fac în satul lor în toate Duminicile câte 3 ore de exercițiu și în fiecare an câte trei sau patru exerciții de dare la semn. Călărașii sânt obligați să facă acest exercițiu în timp de patru ani, ear dorobanții cinci ani. Astfel cu un buget al războiului, care nu e decât două treimi dintr'al nostru, România are o armată de trei-ori cât a noastră.

„În grozavul războiu din 1878 dorobanții și călărașii români au fost aceia, care prin eroismul lor la Plevna, sub o ploaie de gloanțe și sub troiene de zăpadă, în timpul unei din cele mai grozave ierni ce s'a vădut, au asigurat victoria și au scăpat armata rusească de înfrângere. Armata teritorială română este aceea, care a reluat faimoasa redută Grivița, pe care Rușii nu o putuseră păstra.

„Aveau dar spiritul militar și avântul ostășesc acei oameni, și pentru aceasta nu avuseseră nevoie de casarmă.

„De aceea și sir Ch. Dilke a putut declara în studiile sale asupra situațiunii respective a puterilor, că soliditatea în fața focului a soldaților români poate fi comparată cu aceea a soldaților germani și că organizarea militară a acestui mic stat este astăzi atât de puternică, încât pentru un războiu de durată scurtă, armata română poate fi pusă în al șeselea rând între acele ale tuturor puterilor din Europa.

„Cât despre laudele entusiaste de voinicie interdică și de admirabila putere de re-

sistență a dorobanților și a călărașilor în războiul ruso-turc, ele sânt prea mult prezente în spiritul celor care au cetit rapoartele, documentele și diarele de pe acel timp, pentru-ca să fie de lipsă să le mai amintesc aici...”

Aici autorul belgian reproduce mai multe părți din cunoscuta operă a dlui T. Văcărescu: „Luptele Românilor în războiul 1877—78, și pe care cu mândrie le punem cu această ocaziune din nou sub ochii cetitorilor nostri:

Teritorialii români aveau așa de mult sentimentul datoriei, încât când erau răniți, grija lor de căpetenie era de a nu-și lăsa pușca, și când erau adunați de pe câmp de amblanțe, cel dintâi lucru ce făceau, era de a da arma, ca să dovedească, diceau ei, că nu o lăsară în mâna Turcilor și că ascultaseră până la sfârșit ordinele șefilor lor. Alții veniau până la masa de operațiuni, nu se lăsară să fie adormiți, cereau numai o țigară precăd li-se făcea amputația și apoi se întorceau să se culce fără ajutorul cuiva, după terminarea operației. Doctorul Hauriet, care raportează acest fapt, se întreabă înaintea acestui eroism, dacă lipsese soldatului român sensibilitatea nervilor sau dacă îl susține forța morală, și se oprește la a doua ipoteză, căci ei nu cer altceva, ție el, decât să se întoarcă pe câmpul de bătaie.

În raportul seu către Țarul asupra luării Dolni-Dubnicului, generalul rus Arnoldi face elogiul de curajului și puterea de rezistență a trupelor române și relatează faptul, unic poate în istoria războaielor, că infanteria a stat patru zile continue în tranșee, fără-ca chiar să poată aprinde focuri în timpul nopții. Și aceasta în luna lui Noemvrie, în cea iarnă îngrozitoare.

La atacul Rahovei, după-cum se exprimă raportul generalului din garda imperială rusă Meyendorf, dorobanții înaintaseră cu cea mai mare nepăsare și cu un curaj mai presus de orice laudă și termină dîcînd despre teritorialii români, că lor li-se cuvine principala onoare a acestor două zile dela 7 și 9 Noemvrie.

Și în proclamația sa dela 3 Noemvrie 1877, generalul Gurko dicea: „Vom ajunge la scopul nostru, căci Turcii nu vor pute trece prin rîndurile noastre, nici printre acele ale admirabilei armate române, aliată noastră. Îmi fac o datorie și o plăcere de a mulțumi din toată inima trupelor române, care au fost sub comanda mea și care au fost totdeauna și preste tot la înălțimea datoriei lor, nelăsând absolut nimic de dorit”.

Marele duce Nicolae scria principelui Carol al României în timpul asediului Plevnei: „Binevoește a ordona aripei stînge a corpului al IV-lea rusesc și al diviziei a 2-a Imeritinsky de a se fortifica împreună cu armata română. Lucrările de fortificație de campanie sânt totuși din acele ce nu s'ar fi putut aștepta decât dela soldații de meserie mai mult decât dela miliții”. Și din cei 50.000 Români, care au venit să scape pe Ruși la Plevna, erau cel puțin 35.000 oameni din armata teritorială.

CRONICĂ.

Dela Curte. Maiestățile Lor vor veni luni la Budapesta spre a sta acolo timp mai îndelungat. Probabil și Archiducesa Valeria va veni cu Maiestățile Lor.

Suita Principelui moștenitor Rudolf a primit, după „N. W. Tgl.”, urmă-

toarea distincțiune: Contele Bombelles, care merge în pensiune, a primit crucea mare a ordinului Leopoldin; majorul contele Rosenberg crucea de comandă a ordinului Francisco-Josefin; căpitanul Giesl coroana de fer cl. III. Cel din urmă se face totodată major în statul major.

Numiri. Ministrul de finance a numit pe practicantul de contabilitate Paul Szirák de oficial de contabil. cl. III. prelîngă inspectorul de dare din Macău. — Tribunalul reg. din Lugoj a numit pe avocatul din Bocsa-montană Dr. Aurel Oprea de translator pentru limba română și germană prelîngă judecătoria cercuală din Bocsa-montană.

Statute aprobate. Ministrul de interne a provădut cu clausula de aprobare statutele reuniunii pentru ajutorarea bolnavilor și pentru înmormântări a băieților din Roșia.

Demonstrațiunile studenților maghiari din Budapesta. Poliția din Budapesta a publicat în cifre paguba ce s'a pricinuit prin demonstrațiunile dela 29 și 30 Ianuarie. Paguba întreagă face 5306 fl. Cea mai mare pagubă o are societatea de gas în suma de 1811. Cafetierul Recher are o pagubă de 700 fl. În casa lui Hübner din strada regelui s'a cauzat o pagubă de 306 fl. Firma Calderoni a păgubit 147 fl.

Necrolog. Primim scirea întristătoare, că Ioan Gal, protopresbiterul gr.-or. al Abrudului, a răposat achi-dimineață. Fie-i țărina ușoară!

Congresul din Carloviț, cum anunță telegramele, a protestat contra numirii episcopului Petrovics de administrator.

Bubatul grasează în Glămbocă. Până acum au murit patru bolnavi de bubat, 9 se află sub cură medicală.

Bal românesc în Brad. Ni-se trimite invitare la balul ce se va aranja în favorul fondului morboșilor dela gimnasiul public român din Brad și clasele elementare anexate, Sâmbătă la 4/16 Februarie 1889 în redutul hotelului mare din loc. Începutul la 8 ore seara. Vasiliu Boneu, președinte; Stefan Albu, cassar; Petru Rimbaș, secretar. Ofertele marimoase sânt a se adresa cassarului, care le va primi cu mulțumită și cuita pe calea publicității.

Alt parastas oprit. „Oesterreichische Wochenschrift” primesc din Florisdorf următoarea împărtășire: Președintele consiliului școlar local, primarul Schweiger, a recercat pe preotul Eichhorn pentru celebrarea unui parastas, la care să iee parte mai ales tinerimea, după-ce școalele și altfel sânt închise până la 1 l. c. Deputatul dietal preotul Eichhorn a refuzat preste tot a celebra vre-un parastas, neuninduse aceasta cu principiile lui. Astfel nu s'a ținut parastatul.

Noile demonstrațiuni în contra proiectului militar. La 5 l. c. tinerimea studioasă maghiară din Szarvas a înscenat o demonstrațiune în contra proiectului militar. Ea a curtierat stradele, cântând cunoscutul cântec al lui Kossuth, și a mers spre castelul ministrului Osáky ce se află lângă Criș, strigând de mai multe-ori „Abzug”. Seara avea să se facă deputatului Haviar un conduct de torțe, care însă a rămas din cauza timpului rău.

Cutremur de pământ. Din Semmering se scrie, că în 4 l. c. cam pe la 5 ore dimineață s'a simțit în hotelul „Semmering” un cutremur de pământ, însoțit de un puternic vuet suteran. Toți locuitorii hotelului s'au deșteptat în urma cutremurului, care a pus în mișcare mobilele și sticlele de prin crendețe.

O desmințire. „Epoca” din Bucuresci primesc din Belgrad cu data de 4 Februa-

rie n. următoarea depeșă: Diarele au făcut zilele trecute o dare de seamă a unui banchet presidat de prințul regal, la care Al-teța Sa, rugat să ridice un toast, ar fi rostit următoarele: „Beau în sănătatea prea iubitei mele mame!” Ofițerii s'au găsit, diceau aceleași diare, foarte încurcați în fața acestor cuvinte și au scăpat din încurcătură bînd fiecare la rîndul lor în sănătatea mult iubitei mame, fără însă a-i menține și titlul de regină. Toată această istorie e falsă. Prințul a presidat în adevăr banchetul, el n'a rostit însă cuvintele ce i-se atribue.

Alexandru de Battenberg se va muta în Anglia. De altă parte se împărtășește, că acum, după-ce prințul Alexandru a ieșit din armata germană, nu-i mai stă nimic în cale de a se încredința cu Victoria, sora împăratului Wilhelm.

Moartea poetului Kraszewsky. Autorul polonez Kraszewsky, care fusese osîndit pentru înaltă trădare la mai puțin ani de închisoare într-o fortăreață și care fusese în urmă liberat provisor, ca să-și caute sănătatea, a murit în străinătate, unde se refugiase. Succesiunea i-a fost regulată judecătorește. Kraszewsky lasă văduvei și copiilor sei 92.000 ruble, o colecție de tablouri de valoare, o mare bibliotecă și un mare număr de manuscrise foarte prețioase. Biblioteca imperială din Petersburg a intrat în negocieri cu moștenitorii lui Kraszewsky ca să cumpere aceste manuscrise și mai cu seamă pe acele care au raport cu istoria Rusiei.

Sănătatea Țarevnei. Din Petersburg se scrie, că în cercurile curții se vorbește foarte mult, că Țarevna ar suferi de nevrositate și anume de Paralysis agians, din care cauză s'a chemat din Paris la Petersburg cel mai renumit medic pentru boale de nervi, Charcot. Această scire însă se pare a fi scoartă numai, căci Țarevna cercetează teatrul, concerte și baluri și primește vizite.

O di critică. În Februarie, după procirea lui Falb, va fi numai o singură di critică, și aceasta este ziua de cincisprezece Februarie n.

Microbul difteriei descoperit. Medicilor Dr. Roux și Gersin, care sânt atacați prelîngă institutul Pasteur din Paris, le-a succedat a izola microbiile difteriei, a urmări dezvoltarea acestora și a-i transpune la animale mai mici. Veninul de infectie ce s'a scos din microbi este sondat și se sperază, că în curînd se va descoperi o materie de altuire în contra difteriei.

Rectificare. În articolul al doilea din numărul de ieri al „Tribunei” intitulat: „Afacerea cu vulturul împăratesc în Cluj” s'au strîmcurat trei greșeli de tipar, pe care le rectificăm în următoarele: Pe columna întâiu, șirul al 24-lea cetit din sus în jos, în loc de competenței a se ceti „compatrioți”; pe columna a doua, pasagiul prim din alineatul al treilea în loc de: „Dar” domnii procurori în putare așa de brutală față cu auctoritatea monarhiei sânt în adevăr îndreptățiți a vedea pericol pentru patrie; în sfîrșit pe aceeași columnă, șirul al 32-lea cetit din sus în jos, a se ceti: „cu o oară mai curînd”, în loc de „cu o oară mai tîrziu”.

Începuturile teatrului național în Moldova.

Di Teodor T. Burada, vechiu, neobosit și cunoscut luptător pe terenul artelor, a tipărit acum de curînd o lucrare asupra începutului teatrului național în Moldova, sub titlul: „Cercetări asupra conservatorului filarmonic-dramatic din Iași”. Extragem din acest studiu următoarele date, care neapărat interesează pe oricine:

La 1812 a fost în Iași o trupă germană, care a jucat vre-o patru luni. La 1814 au dat reprezentații în limba greacă și franceză, elevii din școala dascălului Chiriac, cei din școala lui Govdala și cei din a lui Cuculi.

Cea dintîiu reprezentație în limba română s'a dat la 27 Decemvrie 1816, din inițiativa lui aga Gh. Asachi, în casele hatmanului Costachi Ghica. S'a jucat „Mirtil și Hloe”, pastorală prelucrată de Asachi după Gesner și Florian. Rolurile erau ținute de: d-na Șubin (născută Ghica), prințul Ghica și Costachi Sturdza. În același an s'a mai jucat „Alzira” lui Voltaire.

În 1821 o trupă germană a dat reprezentații câteva luni în limba germană. La 1832 vine în Iași trupa franceză a fraților Fourreaux; în anii următori, până la 1836, vin alte trupe străine.

În toată această perioadă n'avem deci decât o singură încercare de teatru național: cea dela 1816. Afară de aceste tot trupe străine; trebuie totuși să le fim mulțumitori, că au deșteptat în noi gustul artei dramatice.

La 1836 George Asachi alcătuiesc după multă străduință o societate de boeri, cu scopul de a întemeia o școală de muzică și de clamație. Terenul era într-o-căva pregătît de școala domnească dela Trei-Ierarchi, în care se dădeau lecții de muzică. Directoratul școlii fundata din inițiativa lui Asachi și care purta numele de „Conservatoriu filarmonic-dramatic”,

calitățile lui mai nobile ne ocupă atât de mult, încât noi nici nu eugetăm la figura trupului, sau și dacă gîndim la ea, sîntem așa de captivați, încât îl înzestrăm singuri, dacă nu cu o formă frumoasă, cel puțin cu una indiferentă. Și mai puțin va fi el cu considerație la singuraticile trăsături ce nu sînt anume menite pentru sensul vederii. Dacă Laocoon al lui Virgil sbiară, cui îi va veni în minte, că la sbiere se cere o gură mare, și că această gură mare e urîtă? Destul, că „el înalță grozave sbierele la stele”, este pentru auz și trăsătură sublimă, fie apoi pentru vedere ce va vră să fie. Pentru cel-ce pretinde aici o iconă frumoasă, poetul „și-a perdut tot efectul.

Nimic nu sîlesce apoi pe poet să-și concentreze tabloul într-un moment. Dacă vrea, el ia toate acțiunile lui dela origine și le conduce prin toate schimbările până la sfîrșit. Fiecare din aceste schimbări, care ar costa pe artist câte o bucată deosebită, întreagă, pe el îl costă o singură trăsătură; și dacă aceasta, independent privită, ar supăra închipuirea ascultătorului, ea a fost astfel pregătîtă de cele întemplate mai nainte, sau va fi moderată prin ce urmează și despăgubită, încât i-se perde impresia, și prin aceste legături va avea cel mai excelent efect din lume. Așadar, și dacă ar fi neconviniși pentru un bărbat să sbiere de violență durerii, ce-i poate strica această neconviniță mică, trecătoare celui-ce alte virtuți i-au cucerit simpatia noastră? Laocoon al lui Virgil sbiară, dar acest Laocoon sbiere este

tot acel Laocoon, pe care deja îl cunoaștem de patriotul cel mai precaut și de tatăl cel mai iubitor, îl iubim. Sbierele lui-l reducem la caracterul lui, ci-l atribuim simplu suferinței sale insuportabile. Numai suferința o auzim în sbierele lui, și poetul numai prin acest sbiere ne-a putut-o sensibiliza.

Cine-l critică dar? Și cine nu va trebi să se recunoască: că dacă artistul a făcut bine că nu a lăsat pe Laocoon să sbiere, tot atât de bine a făcut și poetul când l-a pus să sbiere?

Dar Virgil este aici numai poet epic. În justifierea sa ce cuprinde și a poetului dramatic? Narațiunea sbierelelui face altă impresie și altă impresie face însuși sbierele. Drama care-i destinată pentru pictura viuă a actorului, ar trebui poate să se țină chiar pentru aceasta mai strict de legile „picturii” materiale. La el nu credem că vedem și auzim numai pe Philoctet sbiere. Cu cât se apropie actorul mai mult de natură, cu atât mai mult trebuie să se vatem ochii și urechile noastre; pentru-că nu mai este în deoală că ele se vatem în realitate, când auzim expresiile așa de puternice și violente ale durerii. Asemenea durerea trupească nu e capabilă să deștepte compătimirea ce o trezesc alte neplăceri. Închipuirea noastră nu poate găsi deosebiri mai evidente într'nsa, astfel că numai privirea nu poate produce și

în noi vre-un sentiment adecuat, de aceea Sophocles ar fi putut trece ușor preste o curviniță ce nu-i numai arbitrară, ci e basată chiar în firea sentimentelor noastre, când pune de Philoctet și Hercules astfel să se vaie și să plîngă, să strige și să urle. Celor de prin grieguri le este imposibil să împărtășească suferințele lor, în măsura ce se pare că o pretind aceste exclamațiuni neînfrînate. Noui privitorilor ni-se vor pare relativ prea reci, și totuși noi nu putem privi compătimirea lor, decât de o măsură a compătimirii noastre. Să mai adaugem, că actorul nu va pute nici-o dată ori cu greu va pute aduce durerea trupească până la iluzie; și cine scie dacă poezii dramatice mai noi nu sînt mai vrednici de laudă decât de critică, când se feresc total de această stăncă ori o ocolesc numai cu un sprinten caic.

În teorie multe ne-ar pare exclusiv sigure, dacă nu i-ar fi succed genului să probeze contrarul prin fapte. Toate vederile aceste nu sînt nemotivate, și totuși Philoctet rămîne, una din cap de operele scenei. Pentru-că o parte din observările trecute nu atinge tocmai pe Sophocles, și într-cât el se ridică preste cealaltă parte, a realizat frumseși, despre care timidul critic nici-o dată nu ar fi visat, fără să aibă acest exemplu. Observațiile următoare ne vor lămurii mai bine.

Ce minunat și-a sciut poetul să potențeze și să lărgască ideea durerii trupești. El a ales o rană; (căci și împregiurările istorice

1) Meleagru omorîs pe fratele mamei sale; el murî după-ce mamă-sa arse în foc un lemn, de care era legată viața lui.

Editura și tiparul Institutului tipografic, societate pe acțiuni în Sibiu, sub responsabilitatea lui **Michail Gernia**.